

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETİMİNDEN BEKLENTİLERİ

THE EXPECTATIONS OF STUDENTS AND TEACHERS ABOUT TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING

Cemal SARAÇ*

ÖZET

Bu çalışmada öğretmen ve öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı öğretiminden beklentileri üzerinde durulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmen ve öğrencilere beklentileri ile ilgili açık uçlu soruları içeren bir anket verilmiştir. Anketlerin frekans ve yüzdeleri Microsoft Excel 2003'ten yararlanılarak bulunmuştur. Elde edilen veriler ilgili çalışmalar da taranarak yorumlanmış ve öneriler getirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin edebiyat öğretiminden beklentilerinden bazılarının sırasıyla “kendini doğru ifade etme”, “okuduğunu anlama”, “yorum yapabilme”, “çok yönlü kişilik sahibi olma” olduğu görülmüştür. Öğrenci beklentilerinde ise öne çıkanlar “dersin zevkli ve ilgi çekici şekilde işlenmesi”, “derslerde özellikle de klasik Türk edebiyatı ile ilgili alıştırmaların ve örneklerin çoğaltılması”, “edebiyat ile ilgili bilgi ve kültürün ve edebiyata ilginin artırılması” şeklindedir. Konuyla ilgili önerileri şöyle özetleyebiliriz. Derslerin zevkli, eğlenceli ve ilgi çekici olabilmesi için tepegöz, bilgisayar, televizyon, kasetçalar, video gibi araçla ders işlenişinde etkili bir biçimde kullanılmalıdır. Her öğrenciye ilgi ve yeteneğine göre şiir, roman, hikâye, deneme vb türler okutulmalı ve yetenekleri olanların edebi ürünler vermelerine yardımcı olmak için yazı atölyesi dersi konmalıdır. Şiir dinletisi, şair ve yazarların yaşadığı yerlerin gezilmesi, tiyatrolara gidilmesi, dersle ilgili belgesellerin izlenmesi gibi sosyal, kültürel ve edebi etkinlikler yapılarak öğrencinin derse olan ilgisi yüksek tutulmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Türk dili ve edebiyatı öğretimi, öğrenci beklentileri, öğretmen beklentileri.

ABSTRACT

In this study, the expectations of students and teachers about Turkish Language and literature Teaching are emphasized. With regard of this aim, teachers and students are given a questionnaire consisting open-ended questions

* Yard. Doç. Dr. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Göztepe Kampüsü/Kadıköy-İstanbul. csarac@marmara.edu.tr

about expectations. The frequency and percentage of the questionnaires are obtained with the help of microsoft Excel 2003. The data obtained is interpreted together with scanning the related studies and suggestions are proposed. In the result of research, the teachers have some expectations from literature teaching which are listed kind of as to express oneself rightly, to understand what one reads, to interpret, to have many-sided personality. Some expectations of students are listed like; to study lessons as joyful and interesting, to be reproduced exercises and examples especially which are related to Classical Turkish Literature, to be increased the interesting to knowledge and culture which are related to literature. We can summarize suggestions which related to subject. Tools like Overhead projector, computer, television, type recorder, video are used effectively for delightful, enjoyable, attractive lesson. Gernes like poem, novel, story, trial are read by every student according to interest and talent and writing workshop lesson is put to help someone who has talent to make literary works. The concentration of students should be made higher by making social, cultural and literary activities like listening to poem, visiting where poets and writers have lived, going to the theatre, watching documentary films which are related to lesson.

Key Words: Turkish Language and Literature Teaching, expectations of the students, expectations of the teachers

1. GİRİŞ

Öğretmen, öğrenci ve öğretim programları bir eğitim sisteminin en temel öğelerindedir. Eğitim sisteminin başarısı bu üçlü arasındaki uyum ile doğrudan orantılıdır. Başka bir yaklaşımla bu unsurlar arasındaki uyumsuzluk eğitimden beklenen amaçların istenen ölçüde gerçekleşmemesine yol açacaktır.

Eğitime bir sistem olarak bakan bütün devletler kendi geleceğini emanet edeceği bireylerden hangi nitelikler beklediğini öğretim programlarında belirtmişlerdir. Devletimizin insan yetiştirme felsefesine uygun olarak yeni edebiyat programının hareket noktası ve amacı şöyle özetlenmiştir: “Kırsacası; liseyi bitiren öğrencilerin Türkçe ile sanat eseri ortaya koyabilecek, gündelik hayatla ilgili her türlü yazışmaları yapabilecek becerileri kazanmaları; Türkçe ile yazılmış ilmî ve felsefî yazıları anlayıp değerlendirme olgunluğuna kavuşmaları, sanat metinlerini inceleyip onları yorumlayabilecek seviyeye ulaşmaları amaçlanmıştır. Öğrencilerin, uygulanamayan ve kullanılmayan bilgileri tekrar eden değil; bu derslerde elde ettiklerini yaşama tarzıyla birleştiren, kendi kimliğinin farkına varmış ve evrensel açık bireyler olmaları hedef olarak belirlenmiştir” (MEB, 2005).

Öğretmenlerden de yukarıda özeti verilen hedeflerde belirtilen nitelikleri öğrencilere kazandırması istenmektedir. Öğretmenlerin programda

belirtilen görevlerini yerine getirirken, elbette alan bilgileri, meslek bilgileri ve genel kültür bilgileri kadar duyuşsal yönlerinin de programın uygulanmasında etkili olduğu bilinmektedir. Sönmez (2004) bunlara ek olarak, öğretmenlerin özlük haklarının düzeltilmesi, onlara maddi ve manevi destek sağlanması gerektiğini belirterek bunların gerçekleştirilememesi durumunda yapılacak işlerin tutarlı biçimde yerine getirilemeyeceğini bunun sonucu olarak da yapılan yatırımın, harcanan zaman ve emeğin boşa gidebileceğini; ülkenin kalkınması gecikebileceğini ifade etmiştir.

Öğretim programının üçüncü önemli ögesi konumunda olan öğrencilere gelince onların, zihin ve ruh gelişimleri, bireysel farklılıkları, ilgi ve istekleri, sosyo-kültürel koşulları öğrenmesini etkileyen temel faktörlerdir. Tan (2005)'a göre öğrencinin bir programa karşı sadece duyuşsal hazır bulunuşluk düzeyleri bile sistemin işleyişini ciddi bir şekilde etkilemektedir. Filosovoff (2002) edebiyat öğretimin başarısını öğrencinin ilgisine bağlamıştır. Bunları hesaba katmadan yapılacak bir öğretimde amaçlanan hedeflere ulaşamayacağı oldukça aşikârdır.

Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik bu üç faktörün beklentilerinin bilinmesi dersin hedeflenen sonucuna ulaşması açısından oldukça önemlidir. Belirtilen açıklamalardan hareketle bu çalışmada öğretmenlerin ve öğrencilerin edebiyat öğretiminden beklentileri ele alınacaktır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarında okutulan Türk dili ve edebiyatı öğretiminden öğretmen ve öğrencilerin beklentilerinin tespitine yönelik betimsel bir çalışmadır.

2.1.Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul Anadolu yakasındaki genel liselerde öğretmenlik yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ile bu öğretmenlerin dersine girdiği öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırma evreninin büyük olmasından minimum örneklem alma yoluna gidilmiştir. Minimum örnekleme karşılık gelen 30 lise ve her liseden bir sınıf Anadolu yakasında bulunan 77 genel lise ile 27 Anadolu lisesinden (MEB) basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla öğretmenlere ve dersine girdikleri öğrencilere edebiyat öğretiminden beklentileriniz nedir? şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi ile yoğunlaşma düzeyine göre gruplandırılmış ve tablolaştırılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Veriler 2005–2006 öğretim yılı bahar döneminde İstanbul Anadolu yakasındaki genel liselerden ve Anadolu liselerinden birer sınıfa ulaşılarak elde edilmiştir. Çalışmanın yapıldığı gün okulda olan öğrencilerden gönüllük esasına göre bilgiler alınmıştır. Buna rağmen çalışmaya katılan 606 öğrenciden 517 öğrencinin kâğıtları dikkate alınmıştır. 89 öğrencinin soruya verdikleri cevaplar ilgisiz bulunarak araştırma dışı bırakılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler frekans ve yüzde olarak belirlenmiştir. Frekans ve yüzdeleri Microsoft Excel 2003'te bulunarak verilmiştir. Elde edilen veriler ilgili literatür de taranarak yorumlanmış ve öneriler getirilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Öğretmenlerin hizmet yıllarına yönelik frekans yüzde analizi.

	F	%
1–5	2	6.6
6–10	13	43.3
11–15	1	3.3
16–20	6	20
21–25	5	16.6
25 ve üzeri	3	10

Tablo 1'den de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin %43,3'ü 6–10 yıllık öğretmendir. Buna en yakın oran %16,6 ile 21–25 yıllık öğretmenlerdir.

Tablo 2. Öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türlerine yönelik frekans yüzde analizi.

	F	%
Eğitim fakültesi	13	43.3
Fen-edebiyat fakültesi	17	56.6

Tablo 2'ye baktığımız zaman öğretmenlerin yarısından fazlasının (%56,6) fen-edebiyat mezunu okuduğunu görmekteyiz. Eğitim fakültesi mezunlarının oranı ise %43,3'tür.

Tablo 3. Öğretmen beklentilerine yönelik frekans yüzde analizi.

	F	%
Türkçeyi iyi kullanarak kendini doğru ifade eden bireyler yetiştirme	25	83.3
Öğrencilerimize okuduğunu anlama becerisi kazandırma	14	46.6
Yorum yapabilme yeteneğini geliştirmelidir.	13	43.3
Fikir üreten, fikirlerini geliştiren, bunları çevresiyle paylaşan, insani ve manevi değerlere haiz, çok yönlü kişilik sahibi olmalarını sağlama	13	43.3
Uluslaşma bilinci edinmelerine yardımcı olma, (gençlerin milli kimliklerini oluşturmalarına yardımcı olma)	11	36.6
Dil ve kültür bakımından bilinçli insan olmalarını sağlama	9	30
Sanata ve edebiyata duyarlı bir neslin yetişmesine öncülük etme	9	30
Güncel edebiyatı izlemelerini, araştırmalarını ve diğer bilim dallarıyla ilişkilendirmelerini sağlama	8	26.6
Öğrenciye kendini ifade edecek, kendi dünyasını yaratacak güçlü bir kültür birikimi kazandırma	6	20
Türk dilini ve kültürünü sevdirmeye	6	20
Yaratıcı yönlerini geliştirme	5	16.6
Yazma merakı uyandırarak yazma yeteneklerini geliştirilme	5	16.6
Öğrencinin estetik duyu ve düşünce dünyasını geliştirmeli	5	16.6
Uygar davranışlı bireyler yetiştirerek onların yaşama, olaylara, insanlara evrensel bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmalı	4	13.3
Kelime dağarcığını geliştirme	3	10
Artık beklentim yok	1	3.3

Tablo 3'e gelince "Türkçeyi iyi kullanarak kendini doğru ifade eden bireyler" yetiştirmek öğretmenlerin edebiyat öğretiminden en yüksek beklentisi olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz (83,3). Bunu sırasıyla; okuduğunu anlama (%46.6), yorum yapabilme (%43.3), çok yönlü kişilik sahibi olma (%43.3) gibi beklentiler izlemektedir.

Tablo 4. Öğrenci beklentilerine yönelik frekans yüzde analizi.

Öğrenme-öğretme faaliyetleri	F	%
Dersin monoton geçmemesi, zevkli, eğlenceli ve ilgi çekici şekilde işlenmesi	129	24.95
Derslerde özellikle de klasik Türk edebiyatı ile ilgili alıştırmalar çoğaltılmalı ve daha anlaşılır örneklerle dersi anlamamız kolaylaştırılmalı	78	15.08
Derslerin anlatımında gerekli araç-gereç ve görüntülü teknolojiden yararlanılması	38	7.35
İlgi alanlarımızla ilgili şiir ve düz yazı yazmaya veya araştırmalara daha fazla zaman ayrılarak gerekli uygulamaların yapılması	34	6.57
Ezbere dayalı olmamalı	28	5.41
Edebiyatın tarih ve güncel hayatla ilişkisine yer verilmeli	27	5.22
Şiir dinletisi, şair ve yazarların yaşadığı yerlerin gezilmesi, tiyatrolara gidilmesi, dersle ilgili belgesellerin izlenmesi gibi sosyal etkinliklerin yapılması dikkat	26	5.02
Öğrencilerin sınıfta daha aktif olabilmeleri için onlara daha çok söz hakkı verilmeli	25	4.83
Yazar ve şairlerle ilgili hikâye ve fıkralarla dersi kalıcı hale getirmeli	12	2.43
Kitaba fazla bağımlı kalınmayıp, değişik metinler de sınıfa getirilmeli	11	2.12
Kelime öğretimi sıklıktan yapılmalı	11	2.12
Konular tek tek verilmeli ve anlatım daha kapsamlı olmalı	10	1.93
Konular	F	
Konular günlük hayatımızda da işe yaraymalı ve bizim için anlamlı olmalı	48	9.28
Ders konularının hafifletilmeli	37	7.15
Dünya edebiyatına daha fazla yer verilmeli	26	5.02
Konular ilgi çekici olmalı	16	3.09
Kitap okuma		
Kitap okumayı sevdirmeli ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmalı	50	9.68
Kitap okumanın önemini kavratmalı	28	5.41
Sadece zorunlu kitaplar okutulmayıp ilgi alanımızla ilgili kitaplarında sınıfta tartışılmalı	17	3.28
Yaşa ve seviyeye uygun kitapların önerilmesi	10	1.93
Bütün okulun öğretmen ve öğrencilerinin kitap okuması	9	1.74
İlgi ve ihtiyaçlar	F	
Günlük hayatta Türkçemizi daha iyi kullanmamıza yardımcı olmalı	160	30.94
Edebiyat ile ilgili bilgi ve kültürümüzü arttırmalı	69	13.34
Edebiyatımızı ve kültürümüzü sevdirmeli, edebiyata ilgiyi arttırmalı	60	11.60
Genel kültürümüzü arttırması	59	11.41

Tablo 4. devamı.

ÖSS dil altyapısı için bol bol soru çözümü olmalı	54	10.44
Yazılı ifade becerimizi geliştirmeli	51	9.86
Anlama ve yorumlama gücümüzü geliştirmeli	45	8.70
Öz değerlerimizi kazandırarak milli bilincimizi arttırmalı	38	7.35
İnsanlarla ve çevreyle iyi ilişki kurabilmemize ve onlara bilgilerimizi aktarmamıza katkı sağlamalı	26	5.02
Düşüncelerimizin genişlemesini sağlamalı	25	4.83
Türkçeyi güzel kullanmaya özendirmeli	21	4.06
Kelime hazinemizi geliştirmeli	12	2.32
Öğretmen-öğrenci ilişkileri	F	%
Öğretmenim çok iyi bütün beklentilerimi karşılıyor. Hiç beklentim yok	48	9.28
Öğretmenlerimiz dersi sevdirmeli, davranışlarıyla örnek olmalı ve her türlü fikre açık olmalıdır.	47	9.09
Öğretmenler edebiyata ilgi duyanlara daha fazla zaman ayırmalıdır.	14	2.70

Tablo 4'teki öğrenci beklentilerine baktığımızda, bu beklentilerin öğrenme-öğretme faaliyetleri, konular, kitap okuma, ilgi ve ihtiyaçlar ve öğretmen-öğrenci ilişkileri üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz. Öğrenme-öğretme faaliyetlerinde en yüksek üç oran sırasıyla “Dersin monoton geçmemesi, zevkli, eğlenceli ve ilgi çekici şekilde işlenmesi” %24.95, “Derslerde özellikle de klasik Türk edebiyatı ile ilgili alıştırmalar çoğaltılmalı ve daha anlaşılır örneklerle dersi anlamamızı kolaylaştırılmalı” %15.08, “Derslerin anlatımında gerekli araç-gereç ve görüntülü teknolojiden yararlanılması” %7,35'tir. Konular, ilgi ve ihtiyaçlar ile öğretmen öğrenci ilişkilerindeki en yüksek üç oran yine sırasıyla şöyledir: “Konular günlük hayatımızda da işe yaraymalı ve bizim için anlamlı olmalı” %9.28, “Ders konuları hafifletilmeli” % 7.15, “Dünya edebiyatına daha fazla yer verilmeli %5.02, “Günlük hayatta Türkçemizi daha iyi kullanmamıza yardımcı olmalı” %30.94, “Edebiyat ile ilgili bilgi ve kültürümüzü arttırmalı” %13.34, “Edebiyatımızı ve kültürümüzü sevdirmeli, edebiyata ilgiyi arttırmalı” %11.60 şeklindedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin çoğu beş yıldan fazla öğretmenlik yapmıştır. Bunun da bilgi ve deneyim birikimi açısından öğrencilere olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin bitirdikleri fakülte türlerinden fen-edebiyat fakültelerinin fazlalığı şu ana kadar uygulanan öğretmen istihdamı politikalarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Yoksa Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği lisans programlarından mezun olan öğretmenlerin ihtiyacı karşılaması mümkündür. Ancak daha önceden de yapıldığı gibi Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olmak için Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği lisans programı mezunu olmak şart değil. Türk dili ve edebiyatı bölümü ile çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları mezunları da formasyon eğitimi alıp farklı zamanlarda öğretmen olarak atanmışlardır.

Tablodaki öğretmen beklentilerine baktığımız zaman genelde Türk dili ve edebiyatı öğretiminin amaçları ile örtüşmektedir (MEB, 2005). Şöyle ki; *“Türkçeyi iyi kullanarak kendini doğru ifade eden bireyler yetiştirme”* ile *“Türkçeyi doğru ve güzel kullanma yeteneği kazandırmak”*; *“Öğrencilerimize okuduğunu anlama becerisi kazandırma”* ve *“Yorum yapabilme yeteneğini geliştirmelidir.”* İle *“Metin ve metin parçalarını, doğru ve güzel okuma, doğru anlama ve yorumlama becerileri kazandırmak”*; *Uluslaşma bilinci edinmelerine yardımcı olma, (gençlerin milli kimliklerini oluşturmalarına yardımcı olma)* ile *“Türkçenin, Türk ulusunun kimliği olduğunu kavratmak”*; *“Dil ve kültür bakımından bilinçli insan olmalarını sağlama”* ile *“Türkçenin köklü bir dil ailesinden geldiği bilincini kazandırmak,”*; *“Sanata ve edebiyata duyarlı bir neslin yetişmesine öncülük etme”* ile *“Öğrencilerin sanat zevk ve anlayışlarını geliştirmek”*; *“Güncel edebiyatı izlemelerini, araştırmalarını ve diğer bilim dallarıyla ilişkilendirmelerini sağlama”* ile *“Edebiyat ile diğer çalışma alanları ve bilim dalları arasındaki ilişkiyi kavratmak”*; *“Öğrenciye kendini ifade edecek, kendi dünyasını yaratacak güçlü bir kültür birikimi kazandırma”* ile *“Dille gerçekleştirilen sanatın etkinliklerini anlayabilecek zevk ve bilgi birikimini kazandırmak”*; *“Türk dilini ve kültürünü sevdirmeye”* ile *“Yaratıcı yönlerini geliştirmeye”* ile *“Yeni düşünceler üretebilme yeteneğini geliştirmek”*; *“Yazma merakı uyandırarak yazma yeteneklerini geliştirilme”* ile *“Günlük hayatın ihtiyaçlarını karşılayacak yazma ve konuşma becerisi kazandırmak”* ve Her anlatım türünde yazma becerisi kazandırmak; *“Öğrencinin estetik duyu ve düşünce dünyasını geliştirmeli”* ile *“Öğrencilerin sanat zevk ve anlayışlarını geliştirmek”* Ancak Günay’ın (2006:9)da belirttiği gibi sorun bunların kitaplarda yazılıp yazılmamasından ziyade uygulamaya konulup konulmadığı üzerine odaklanmaktadır. Eğer bunlar uygulamaya konulsaydı öğrenci beklentilerinin birçoğu gerçekleşmiş olacaktı, dolayısıyla sorunlar biraz daha azalacaktı.

Öğrenci beklentileri ile ilgili sonuçların öğrenme-öğretme faaliyetleri, konular, kitap okuma, ilgi ve ihtiyaçlar ve öğretmen-öğrenci ilişkileri üzerinde yoğunlaştığımızı görmekteyiz. Tan (2005:115) ’ın da ifade ettiği gibi öğrenme-öğretme sürecinde verimliliğin artırılması için konunun öğretiminde en uygun yöntem ve tekniklere yer verilmelidir. Burada *en uygun* ifadesi

anahtar rol oynamaktadır. Çünkü Açıkgöz (2003:28)' ünde belirttiği gibi hiçbir öğretim kuramı, modeli, stratejisi, yöntemi ve tekniği “en iyi” değildir. Öğretmenlerin bu gerçekten hareketle öğrenme ve öğretme ortamını eldeki imkânlar oranında verimli hale getirmeleri öğretimdeki kaliteyi arttıracaktır.

“Derslerin anlatımında gerekli araç-gereç ve görüntülü teknolojiden yararlanılması” dikkati çeken diğer bir maddedir. Çünkü öğrenme ve öğretim etkinliklerinde öğretimde kullanılacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi kadar önemli bir konu da öğretimde materyal kullanımındır. Bilindiği gibi araç ve gereçler konuların işlenişinde eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurlarındandır. Derslerin işlenişinde bu materyallerden dersin içeriğine göre mutlaka yararlanılmalıdır. Sönmez (2004:14) göre öğretim materyalleri hedef davranışların istendik öğrencilere istendik düzeyde kazandırılmasında büyük kolaylıklar sağlayabilir. Çünkü öğretim materyalleri öğrencilerin ilgi ve dikkatini hedef davranışlara çekerek onun derse katılma eğilimini sağlayabilir, yaprak ve yaşayarak öğrenmesine yardımcı olabilir. Yanpar Şahin ve Yıldırım (1999:3) da etkin ve verimli öğretim ortamının hazırlanmasının öğrenilecek bilginin çok daha kısa sürede ve kalıcı verilmesini sağlayacağını belirtmişlerdir. Yukarıdaki çalışmaları yapmak bir nevi öğrenci merkezli eğitimi de gerçekleştirme anlamına gelmektedir.

Öğretimin içeriği öğrencinin beklenti ve amaçlarına uygun ise öğrencinin etkin katılımını sağlayacağından, öğrenme düzeyleri yükselir. Senemoğlu (2001:5) a göre öğretimin içeriği, öğrencinin beklentilerine cevap vermiyor ve öğrencinin amaçlarını gerçekleştiriyor ise öğrenme düzeyi düşer. İçeriğe dahil edilen konular, öğrencilere en çok fayda sağlayacak şekilde seçilmeli ve düzenlenmelidir. İçerik seçilirken öğrenciye sağlayacağı fayda göz önünde bulundurulmasıyla ilgili gerçeği Tan (2005:51) şöyle ifade etmiştir: “Bu faydalılık durumu, hem öğrencinin günlük yaşantısı hem de ders bittikten sonraki yaşantısı için söz konusudur. Konu edebiyatı olunca sınıfta işlenecek konunun güncel olması dilinin öğrencinin seviyesine uygun olması da oldukça önemlidir. Kavcar (2002:97)’a göre edebiyat konuları öğrencilerin ilgi, beklenti ve gereksinimlerini karşılayamamaktadır. Programın dili ağırdır; bu durum hazırlanan ders kitaplarına ve öğrenciye de yansımaktadır.

Kitap okuma zevk ve alışkanlığını kazandırma hemen hemen bütün Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı programlarında yer almıştır. Buna rağmen ülkemizde kitap okuma oranı diğer ülkelere göre oldukça düşüktür. Burada öğrenciler “Sadece zorunlu kitaplar okutulmayıp ilgi alanımızla ilgili kitap-

larında sınıfta tartışılmalı” maddesiyle öğretmenlere bir ipucu vermektedirler. Öğretmenlerin bu ipucunu yakalamaları ve öğrencilerin ilgi duydukları kitapları ders sürelerinin el verdiği ölçüde gerek ders içi gerek ders dışı zamanlarda öğrenciyle değerlendirmeleri kitap okumama hastalığına bir nebze olsun çare olabilir.

Türkçeyi etkili kullanan bir kişinin günlük hayatta, okulda ve iş hayatında elde edeceği kolaylıkların ve avantajların neler olduğu, somut anlamda bu yeteneğin öğrenciye neler kazandıracığı gibi konularla ilgili bilgi verilmezse konular öğrencilerin dünyasında anlam kazanmaz. Balcı (2002:23)’ya göre derslerde öğrenilenlerin pratik hayatta öğrenciye ne faydası olacağını öğrenci tarafından bilinmesi öğrencinin güdülenmesini arttıracak ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır. Tersine bir durumun öğrencinin derse olan motivasyonunu düşürmesi de kaçınılmazdır. ÖSS dil altyapısı için bol bol soru çözümü olmalı” maddesini bu anlamda değerlendirebiliriz. Cemiloğlu (2003:2)’da buna paralel olarak “insanın pratik ihtiyaçlarının estetik ihtiyaçlarından her zaman önce gelir” demektedir. Aşkar (1995)’a göre ise iyi bir öğretmen öğrencilerini her yönüyle tanıyabilmeli, öğrenme ihtiyaç ve ilgilerini belirleyebilmeli ve öğrencilerine değişik öğrenme ortamları hazırlayabilmelidir.

5. ÖNERİLER

Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda konuyla ilgili önerileri şöyledir:

1. Derslerin zevkli, eğlenceli ve ilgi çekici olabilmesi için her türlü imkân seferber edilmelidir.
2. Tepegöz, bilgisayar, televizyon, kasetçalar, video gibi araçlar ders işlenişinde etkili bir biçimde kullanılmalıdır.
3. Her öğrenciye ilgi ve yeteneğine göre şiir, roman, hikâye, deneme vb türler okutulmalı ve yetenekleri olanların edebi ürünler vermelerine yardımcı olmak için yazı atölyesi dersi konmalıdır.
4. Öğrencilerin ilgi duydukları konularda yaptıkları araştırmalar sınıf ortamında sunulmalı ve öğrenciler yüreklendirilmelidir.
5. Şiir dinletisi, şair ve yazarların yaşadığı yerlerin gezilmesi, tiyatrolara gidilmesi, dersle ilgili belgesellerin izlenmesi gibi sosyal etkinliklerin yapılarak öğrencinin derse olan sevgisi yüksek tutulmalıdır.
6. Kitap okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak için öğrencilerin seviyesine ve ilgi alanlarına göre kitap okutulmalıdır.
7. Bütün okulun bir okuma saati olmalıdır.

8. İnsanların sosyal bir varlık olduğu gerçeğinden hareketle, dersler işlenirken günlük hayatta ne işe yarayacağı üzerinde durulmalıdır.
9. Öğretmeler, öğrencilere iyi bir model olabilmeleri için kişisel ve mesleki açıdan donanımlı hale getirilmelidir.

6. KAYNAKLAR

- Cemiloğlu, M. (2003). *Türk dili ve edebiyatı öğretimi*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Doğanay, V.D. (2006). Liselerdeki yazın eğitimine yeni bir yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi: Edebiyatı Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı*, Sayı: 169, 8-17.
- Filosovoff C. (2002). *Edebiyat Öğretimi, Nasıl bir Edebiyat Eğitimi* İstanbul: ÇYDV
- MEB, (2005). *Ortaöğretim türk edebiyatı dersi 9. 10. 11. 12. sınıflar öğretim programı*, Ankara.
- MEB. http://ogm.meb.gov.tr/gos_okbilgi.asp?kurumturu=38, (Erişim Tarihi, 5. 11. 2007)
- MEB. http://ogm.meb.gov.tr/gos_okbilgi.asp?kurumturu=39, (Erişim Tarihi, 5. 11. 2007)
- Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim, öğrenme ve öğretim, kuramdan uygulamaya*, Ankara: Gazi Kitabevi,
- Sönmez, V. (2004), *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tan, Ş. (2005), *Öğretimde planlama ve değerlendirme*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Ün Açıkgöz K. (2003), *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim dünyası yayınları (4. baskı).
- Yanpar, T., ve Yıldırım S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı yayıncılık.

* * * *